

Pozbawienie władzy rodzicielskiej

Pozbawienie władzy rodzicielskiej może nastąpić na skutek konieczności zabezpieczenia dobra dziecka, a o pozbawieniu tej władzy orzeka sąd, jeżeli istnieją przyczyny jej pozbawienia.

Do pozbawienia władzy rodzicielskiej może dojść poprzez wniosek złożony przez rodziców do właściwego sądu rejonowego wydziału rodzinnego i nieletnich, bądź też sprawa może zostać wszczęta z urzędu, np. po zawiadomieniu sądu przez policję, że dobro dziecka jest zagrożone. Wniosek składany przez rodziców jest wolny od opłat sądowych.

Wszczęta sprawa jest rozpatrywana w trybie nieprocesowym, a sądem właściwym w sprawie jest sąd rejonowy miejsca zamieszkania dziecka, a w przypadku braku miejsca zamieszkania- sąd miejsca pobytu dziecka.

CEL POZBAWIENIA WŁADZY RODZICIELSKIEJ

Pozbawienie władzy rodzicielskiej jest uważane za najostrejszy środek ingerencji sądu w sferę władzy rodzicielskiej, polega bowiem na całkowitym odebraniu do niej prawa rodzicom dziecka. Nie ma ona jednak na celu ukarania rodziców, przy zastosowaniu tego środka liczy się przede wszystkim dobro dziecka oraz ochrona jego interesów.

Przez wzgląd na daleko idące skutki pozbawienia władzy rodzicielskiej wpływające przede wszystkim na życie dziecka, przyjmuje się, że sąd może go dokonać po ówczesnym wykorzystaniu innych środków łagodniejszych w swoich skutkach, bądź też, jeżeli ze względu na okoliczności danego przypadku oczywistym jest, że stosowanie łagodniejszych środków będzie bezcelowe.

INDYWIDUALNY CHARAKTER INSTYTUCJI POZBAWIENIA WŁADZY RODZICIELSKIEJ

Zgodnie z art. 111 § 1 KRO (Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy) władzy rodzicielskiej może zostać pozbawiony również tylko jeden z rodziców dziecka.

Pozbawienie władzy rodzicielskiej ma charakter indywidualny, co oznacza, że odnosi się do konkretnego przypadku, do określonego dziecka bądź do określonych dzieci, może zostać orzeczone np. tylko do niektórych dzieci w rodzinie, bądź konkretnego dziecka, przy czym niekoniecznie

do pozostałych. Taka sytuacja może mieć przykładowo miejsce jeżeli np. ojciec wspólnego dziecka małżonków otacza opieką tylko to dziecko, jednocześnie zaniedbując pozostałe, pochodzące z wcześniejszego związku partnerki.

PRZESŁANKI POZBAWIENIA WŁADZY

Zgodnie z art. 111 § 1 KRO wyróżnia się trzy przyczyny pozbawienia władzy rodzicielskiej:

- 1) Trwała przeszkoda w jej wykonywaniu;
- 2) Nadużywanie tej władzy;
- 3) Rażące zaniedbywanie obowiązków rodzicielskich.

W rzeczywistości przeszkody te można podzielić na dwie grupy, jedną z nich jest trwała przeszkoda w wykonywaniu władzy rodzicielskiej, do drugiej należy nadużywanie bądź rażące zaniedbywanie obowiązków rodzicielskich. Dwie ostatnie przesłanki bowiem charakteryzują się wspólnym mianownikiem, jakim jest zawinione naruszenie obowiązków rodzicielskich. Czwarta przyczyna pozbawienia władzy rodzicielskiej zawiera się w art. 111 § 1a. Należy do niej sytuacja, w której pomimo udzielonej pomocy, tj. np. powierzenia pieczy sprawowania opieki nad dzieckiem na okres tymczasowy rodzinie zastępczej przez sąd, nie ustały przyczyny jej udzielenia, w szczególności, gdy dziecko w dalszym ciągu nie wzbudza zainteresowania w rodzicach.

Jeżeli żadna z tych przesłanek nie występuje, sąd odmawia potrzeby zastosowania tego środka, przy braku konieczności wykazywania, że interes dziecka wymaga utrzymania władzy rodzicielskiej.

TRWAŁOŚĆ PRZESZKODY

Przez trwałą przeszkodę rozumie się taką, która według rozsądnego przewidywania, będzie trwała przez długi czas, nie dający się konkretnie określić, bądź taki, który wprawdzie jest możliwy do przewidzenia, ale obejmuje długi okres, z reguły wieloletni.

Do przykładów takiego stanu rzeczy można zaliczyć: zaginięcie rodziców; długotrwały wyjazd rodziców za granicę połączony z brakiem zainteresowania dzieckiem; umieszczenie rodzica w zakładzie karnym, celem odbycia wieloletniej kary; umieszczenie rodzica w zakładzie leczniczym z powodu nieuleczalnej choroby.

NADUŻYWANIE LUB ZANIEDBANIE W WYKONANIU WŁADZY RODZICIELSKIEJ

Do przykładów takich nadużyć bądź zaniedbań można zaliczyć:

- nałóg pijaństwa rodziców,
- rozwiązły tryb życia,
- przestępczy tryb życia (np. pozyskiwanie dochodów z kradzieży),

- wychowywanie i nastawianie dziecka wrogo wobec drugiego rodzica,
- przymuszanie dziecka do nadmiernej pracy w domu, jak i pracy zarobkowej,
- nakłanianie dziecka do przestępstwa, w tym np. nakłanianie dziecka do prostytucji,
- nadmierne karcenie dziecka, głównie cielesne,
- popełnianie przestępstw lub wykroczeń przez rodziców, jak w szczególności: znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad dzieckiem (art.207 KK), rozpijanie małoletniego (art.208 KK), uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 KK), porzucanie małoletniego (art.210 KK),
- doprowadzanie przez niedbalstwo w wychowaniu do nagannego zachowania dziecka w szkole i do braku postępu w nauce.

Co do zasady spory między rodzicami nie stanowią wystarczającej podstawy do pozbawienia ich władzy rodzicielskiej, chyba że te przybrały drastyczną formę i częstotliwość oraz wywierają zdecydowanie negatywny wpływ na psychikę i rozwój dziecka.

SKUTKI POZBAWIENIA WŁADZY

Do skutków utraty przez rodziców władzy rodzicielskiej należy utrata przez nich ogółu praw i obowiązków, które składają się na władzę rodzicielską. Natomiast pozbawienie władzy rodzicielskiej nie pozbawia rodziców innych praw i obowiązków wobec dziecka, przysługujących im z tytułu stosunku rodzicielskiego. Jednakże zarówno rodzice jak i dziecko w dalszym ciągu korzystają ze stanu cywilnego, polegającego na tym, iż dziecko pochodzi od swoich rodziców (więzy krwi), rodzice w razie śmierci dziecka dziedziczą po nim i na odwrót, ponadto zachowują pełne prawo do alimentacji. Co więcej, obie strony zachowują prawo do osobistej styczności, chyba, że sąd na mocy wydanego przez siebie orzeczenia uzna inaczej.

Jeżeli ustanie przyczyna, która była podstawą pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd może przywrócić władzę rodzicielską rodzicom dziecka, jeżeli uzna, że w danych okolicznościach przywrócenie jej jest zgodne z dobrem dziecka.